

LILIANNA NALEWAJSKA

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
l.nalewajska@uw.edu.pl

DYDAKTYKA W BIBLIOTECE AKADEMICKIEJ. ANALIZA POTRZEB I MOŻLIWYCH ZMIAN

Lilianna Nalewajska – absolwentka Instytutów Archeologii oraz Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2007 r. pracuje w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie w Sekcji Informacji i Dydaktyki, gdzie zajmuje się m.in. edukacją informacyjną. W pracy w BUW wykorzystuje zainteresowania z zakresu historii sztuki i wystawiennictwa. Jest autorką wystawy „Fashionable, dandys, elegant. Moda męska w XIX i na początku XX w. w czasopiśmie z zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie” (2008 r.) oraz książki *Moda męska w XIX i na początku XX w.*; współautorka trzech innych ekspozycji związanych z historią UW. Publikowała artykuły z zakresu historii i ochrony architektury, turystyki oraz bibliotekoznawstwa (m.in. w „Bibliotekarzu”, publikacje pokonferencyjne). Przygotowuje rozprawę doktorską z zakresu kostiumologii. Uczestniczyła w kilku konferencjach bibliotekoznawczych, należy do Sekcji Information Services IFLA, jest

przewodniczącą Koła SBP przy BUW. Obecnie studentka Studiów Podyplomowych Informacji Naukowej na UW.

SŁOWA KLUCZOWE: Edukacja informacyjna. Information literacy. Dydaktyka biblioteczna. Biblioteka akademicka.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Celem artykułu jest próba analizy potrzeb oraz możliwości zmian w dydaktyce bibliotecznej w Polsce, a szczególnie na Uniwersytecie Warszawskim w kontekście rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz przemian zachodzących w szkolnictwie wyższym, związanych z wdrażaniem Procesu Bolońskiego. Edukacja informacyjna prowadzona w wybranych bibliotekach uczelni europejskich pokazuje, że polskie biblioteki akademickie nadal w niewystarczającym stopniu realizują zadania edukacyjne, szczególnie w dostosowaniu do trzech etapów kształcenia oraz programów edukacyjnych. **Metody badań** – Rozwiązania praktyczne i rozważania teoretyczne zaczerpnięte z literatury polskiej i obcej oraz z dokumentów opisujących sytuację edukacji informacyjnej w procesie edukacyjnym szkolnictwa wyższego stanowią tło dla wyników badań ankietowych dotyczących szkoleń bibliotecznych przeprowadzonych na UW, obserwacji własnych autorki podczas pracy w BUW oraz ze staży szkoleniowych w kilku bibliotekach europejskich. **Wyniki i wnioski** – Na polskich uczelniach współpraca między kadrami naukowo-dydaktyczną a bibliotekami w zakresie edukacji informacyjnej funkcjonuje niezadowolająco. Świadomość środowiska naukowego i administracyjnego uczelni w Polsce, co do znaczenia prawidłowo prowadzonej przez biblioteki edukacji informacyjnej, jest nadal niska. Edukację informacyjną należy rozwijać od najniższego stopnia edukacji, a na poziomie szkolnictwa wyższego powinna być wpisana w kontekst edukacyjny. W celu spełnienia tego warunku niezbędne są działania podejmowane przez bibliotekarzy oraz współpraca z kadrami naukowymi uczelni.

WPROWADZENIE

„Dzisiejsi studenci stali się bardzo wygodni i przyzwyczajeni do uzyskiwania informacji natychmiast. Większość, o ile nie wszyscy, ma dostęp do Internetu i w nim chce poszukiwać potrzebnych informacji. Jednak ciężko jest szukać nie mając wiedzy, od czego zacząć. Na bibliotekarzach spoczywa tu ogromna odpowiedzialność, gdyż dokładne określenie przez nich potrzeb edukacyjnych użytkowników i dostosowana do nich oferta szkoleń, jest kluczem nie tylko do ich efektywności, ale i do zaistnienia bibliotekarzy w dydaktycznym obszarze uczelni. Adekwatne do zapotrzebowania szkolenia mogą nie tylko podnieść poziom pracy naukowej, ale także mieć pozytywny wpływ na jakość każdej innej pracy (...), w której kompetencje informacyjne są istotne” (Milewicz, 2011, s. 129-130).

Jednym ze statutowych zadań biblioteki uczelnianej jest prowadzenie działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej, mimo, że *Ustawa o bibliotekach* (1997) nie włącza zadań dydaktycznych do głównego obszaru jej działalności. Najczęściej dokumenty uczelni nie precyzują strategii ani żadnych założeń programowych lub wytycznych dotyczących edukacyjnej roli biblioteki. To zadanie wydaje się pomijane, a biblioteki stawiane są w ten sposób poza dydaktycznym kręgiem środowiska akademickiego. Takie postępowanie w nowoczesnej uczelni wydaje się całkowicie nieprzystające i nieadekwatne do potrzeb użytkowników i zmian zachodzących zarówno w procesie nowoczesnej edukacji, jak i rozwoju technologii informacyjnych oraz lawinowego przyrostu informacji.

Nowoczesna biblioteka akademicka dąży do tego, by być aktywnym i równoprawnym partnerem w realizacji edukacyjnej misji uczelni. Po transformacji założeń edukacyjnych, w których dominujące stało się podejście konstruktywistyczne rozumiejące kształcenie, jako proces ciągły i złożony, trwający całe życie (ang. *lifelong learning*), a nie tylko do momentu uzyskania dyplomu ukończenia studiów, nastąpiło odejście od kultury nauczania na rzecz kultury uczenia się. Rolą biblioteki akademickiej powinno być zatem kształtowanie procesu uczenia, czyli wspomaganie rozwoju kompetencji informacyjnych przydatnych użytkownikom także w ich późniejszym życiu zawodowym i prywatnym. Taka transformacja pociąga za sobą zmiany w pracy bibliotekarzy i wymusza silniejszy nacisk na zadania dydaktyczne, ukierunkowując bibliotekarzy na nauczycieli, przewodników, mentorów uczących, w jaki sposób odnaleźć i odpowiednio spożytkować źródła wiedzy i informacji. Konieczne jest wyraźne określenie zadań bibliotekarza oraz pełnoprawne włączenie go w krąg dydaktyki uczelni. Biblioteka akademicka w coraz większym zakresie staje się przedłużeniem sal wykładowych, zarówno pod względem przestrzennym (formalne miejsca do nauki i pracy oraz nieformalne miejsca spotkań i wymiany poglądów), infrastruktury (sale komputerowe, sale pracy grupowej) oraz dostępu do zasobów wiedzy, jak również poprzez realizowanie zadań dydaktycznych (Powell, 2002; Johnson & Lomas, 2005). By w jak najpełniejszym stopniu wspomagać proces edukacji prowadzony przez uczelnię, biblioteki akademickie powinny dążyć do prowadzenia edukacji kontekstualnej, zintegrowanej ze ścieżkami edukacyjnymi i obejmującej szeroki wachlarz kształcenia kompetencji informacyjnych, szczególnie w kontekście rozwoju technologii ICT. Jednak dydaktyka biblioteczna ograniczona jest najczęściej do tzw. szkoleń bibliotecznych – jednorazowo

prowadzonych kursów na temat usług i zasobów biblioteki. Szkolenia te, zazwyczaj o charakterze ogólnym, wstępnym, prowadzone są w oderwaniu od kontekstu edukacyjnego. Tymczasem, by edukacja informacyjna w nowoczesnej szkole wyższej spełniała swoje zadania, nie może zatrzymywać się na tak początkowym etapie. Jak pisze Jesus Lau: „Dla każdego obywatela umiejętności informacyjne są kluczowe dla osiągnięcia sukcesu w procesach: uczenia się przez całe życie, zatrudnienia i codziennej komunikacji międzyludzkiej. (...) Są one pierwszym krokiem do spełnienia celów edukacyjnych. (...) Z kolei bibliotekarze, będący częścią uczącego się społeczeństwa oraz ekspertami w zakresie zarządzania informacją powinni ułatwiać rozwój kompetencji informacyjnych. Pomóc w tym powinny programy zintegrowane z programami nauczania, utworzone we współpracy z podmiotami odpowiedzialnymi za edukację na danym poziomie” (Lau, 2011, s. XXX).

EDUKACJA INFORMACYJNA W DYDAKTYCE AKADEMICKIEJ

Edukacja informacyjna (ang. *information literacy*) to, posługując się definicją przyjętą przez American Library Association, umiejętność rozpoznania, kiedy informacja jest potrzebna, jej wyszukania, oceny oraz efektywnego użycia¹. Umiejętność posługiwania się informacją, rozumiana w tak szerokim ujęciu, wykracza poza ramy dydaktyki i nauczania, przybiera cechy zjawiska społecznego – kultury informacyjnej (Batorowska, 2009). Znaczenie edukacji informacyjnej w życiu człowieka, uwypukla *Proklamacja Aleksandryjska* w stwierdzeniu, że leży ona u podstaw uczenia się przez całe życie i jest podstawowym prawem człowieka (Alexandria Proclamation, 2005).

Rolą bibliotek uczelnianych jest tworzenie obszarów i możliwości sprzyjających uczeniu się, kreatywności. Celem ich działania nie jest (już tylko) udostępnianie materiałów drukowanych, ale pewność, że rozwijają wiedzę i umiejętności dające efekty w procesie uczenia się. Efektywny proces uczenia się powinien być oparty na procesie świadomego i krytycznego korzystania ze źródeł informacji (teoria konstruktywizmu), a nie na transferze informacji, biernym i odtwórczym słuchaniu przekazywanej wiedzy. Kształcenie umiejętności informacyjnych (oraz medialnych), które usprawnią proces studiów i zdobywanie wiedzy powinno stać się jednym z ważniejszych aspektów działalności bibliotek akademickich. W szkolenictwie wyższym podejmowane są działania o charakterze strategicznym, zarówno na poziomie krajowym – Krajowe Ramy Kwalifikacji (KRK) (MEN, 2010; Autonomia programowa uczelni, 2010; Chmielecka, 2010), jak i europejskim – Proces Boloński (Proces Boloński na UW, 2010), Europejskie Ramy Kwalifikacji (EQF) dla uczenia się przez całe życie. Wzrost umiejętności w rozwiązywaniu coraz bardziej złożonych, specjalistycznych problemów, projektowanie metod ich rozwiązywania w oparciu o zasoby wiedzy i informacji oraz tworzenie nowej wiedzy wymaga także rozwoju kompetencji informacyjnych. Mimo że kompetencje informacyjne nie są wyrażane *explicite* w deskryptorach umiejętności, należy zastanowić się,

¹ „To be information literate, a person must be able to recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate, and use effectively the needed information” (ALA, 1989).

czy w kontekście procesu kształcenia edukacyjna rola biblioteki akademickiej w Polsce jest odpowiednio postrzegana i wykorzystywana? Czy system biblioteczny jest wystarczająco zintegrowany z procesem kształcenia i zasobami edukacyjnymi? I czy zabieganie o taką integrację leży jedynie w interesie bibliotek? O podnoszeniu jakości kształcenia, rozwoju kwalifikacji kadr uczelni wyższych mówi się coraz więcej, szczególnie w kontekście Procesu Bolońskiego (Kobos, 2011) i KRK. W tej dyskusji brakuje jednak zaleceń dotyczących edukacji informacyjnej.

EDUKOWAĆ, ALE JAK?

Wzmacnianie potencjału dydaktycznego uczelni, a więc podnoszenie jakości kadry akademickiej, doktorantów i studentów, ma się przekładać na konkurencyjność szkół wyższych. Często jednak brakuje strategii i założeń edukacyjnych, budowania wspólnej płaszczyzny edukacyjnej zarówno ze strony jednostek naukowych, jak i samych bibliotek. Inną przeszkodą to brak lub niewystarczające kompetencje pedagogiczne bibliotekarzy. Do pracowników uczelni kierowane są projekty unijne, dzięki którym nauczyciele akademicy doskonalą swoją wiedzę i umiejętności. Na Uniwersytecie Warszawskim (UW) program „Nowoczesny Uniwersytet – kompleksowy program wsparcia dla doktorantów i kadry dydaktycznej UW” podnoszący kwalifikacje zawodowe i jakość nauczania pracowników naukowo-dydaktycznych powstał w 2009 r. Aktualnie realizowany jest Program Doskonalenia Nauczycieli Akademickich UW, którego celem jest zaprezentowanie najnowszych metod nauczania i technik dydaktycznych oraz zachęcenie pracowników akademickich do ich stosowania. Organizowane są szkolenia i konferencje, m.in. „Czy współczesny uniwersytet potrzebuje nowoczesnej dydaktyki szkoły wyższej?” (17.12.2010 r.; kolejna 16.12.2011 r.). W tym kontekście pomijane jest podnoszenie pedagogicznych i merytorycznych kwalifikacji bibliotekarzy, konieczne, by w kompetentny i profesjonalny sposób potrafili kształcić umiejętności informacyjne użytkowników. Wzrost znaczenia roli pedagogicznej bibliotekarzy został dostrzeżony w bibliotekach zagranicznych już wiele lat temu. Bibliotekarz jako nauczyciel i biblioteka jako jednostka edukacyjna stają się niezbędnymi ogniwami w dydaktycznym łańcuchu uczelni. Nadal obserwuje się niewystarczające uświadomienie konieczności integracji edukacji bibliotecznej ze ścieżkami edukacyjnymi, włączanie dydaktyki bibliotecznej w kontekst programów studiów. Wspomnieć trzeba, że w literaturze obcej kwestia promowania edukacji informacyjnej, jako integralnego elementu procesu edukacji podnoszona była już od lat 70. XX w. (Virkus, 2003; Virkus & Metsar, 2004).

Współczesna biblioteka, a w szczególności ksiąźnica akademicka, to centrum informacji zapewniające dostęp do wartościowych merytorycznie źródeł wiedzy oraz jednostka o charakterze edukacyjnym, która uczy efektywnego wyszukiwania, oceny i stosowania informacji naukowej. Niestety, aspekt dydaktycznej funkcji bibliotek akademickich jest niedostrzegany, a przynajmniej nie jest w pełni doceniany zarówno przez użytkowników, jak i kadrę naukową oraz zarządzającą uczelniami, choć działania edukacyjne prowadzone przez biblioteki wspierają przecież znacząco proces dydaktyczny. Biblioteki nadal postrzegane są stereotypowo, jako magazyny, czytelnie i wypożyczalnie. Dlaczego tak się dzieje? Dlaczego bibliotekarze

i realizowane przez nich zadania informacyjne i edukacyjne nie są właściwie wartościowane? Jedną z przyczyn może być fakt, że edukacja informacyjna prowadzona przez biblioteki nie jest włączona, lub jest włączona jedynie marginalnie, w proces dydaktyczny uczelni. Dzieje się tak nie tylko na poziomie akademickim (Derfert-Wolf, 2009). Kształcenie umiejętności informacyjnych powinno być permanentne i przebiegać wieloetapowo w dostosowaniu do potrzeb i umiejętności użytkowników, i powinno zaczynać się już na poziomie szkoły podstawowej (Antczak, 2010a; Antczak, 2010b; Piotrowska, 2011; Derfert-Wolf, 2005; Jankowska, 2005).

FORMY DZIAŁAŃ EDUKACYJNYCH

Edukacja biblioteczna przybiera zróżnicowane formy. Pod pojęciem „szkoleń bibliotecznych” należy rozumieć szeroką gamę działań edukacyjnych kształcących umiejętności informacyjne, które na poziomie akademickim uwzględniać powinny zmienność potrzeb u szkolonych osób, stosownie do trzech cykli edukacyjnych (licencjat, magisterium, doktorat). Nie można także pomijać doskonalenia umiejętności pracowników naukowych uczelni w zakresie wyszukiwania informacji specjalistycznej. Szkolenie biblioteczne powinno dziś przybrać formę kilkustopniowego procesu wspomagającego określane w deskryptorach umiejętności (EQF, deskryptory dublińskie) efekty kształcenia, dawać uczestnikom możliwość poznawania narzędzi i metod wyszukiwania, oraz zapewniać aktywne uczestnictwo w szkoleniach, np. w formie warsztatowej. Przygotowanie odpowiedniej oferty szkoleń wymaga nie tylko merytorycznego opracowania materiału, ale również znajomości i odpowiedniego doboru modeli dydaktycznych. Wraz z rozwojem ICT, dostępem do nowych narzędzi, wzrostem ilości i rodzajów dostępnych w sieci internetowej źródeł informacji, rola bibliotekarza „za ladą wypożyczalni” będzie odchodzić w przeszłość. Bibliotekarz – specjalista informacji naukowej powinien uczyć wyszukiwania i korzystania także z zasobów otwartej edukacji. Jednak bibliotekarz dysponujący wiedzą na temat źródeł informacji nie jest specjalistą w zakresie konkretnych dziedzin naukowych, a tym bardziej nie zna programu nauczania, metod wykorzystywanych w badaniach czy wymagań wykładowców. Dlatego konieczna jest ścisła współpraca bibliotekarzy – praktyków z pracownikami naukowymi (Baiton, 2001, p. 10; Skagen & Torras, 2008, pp. 91, 95-96; Chevilotte, 2003).

Taka kooperacja może przyjmować różnorodne formy: od tradycyjnej, np. wykładowcy przekazują bibliotekarzom wykazy lektur, propozycje zakupu wartościowych merytorycznie publikacji, co z pewnością wpływa pozytywnie na kształtowanie księgozbioru przeznaczonego dla określonej grupy użytkowników, po aktywne włączanie się we współtworzenie oraz prowadzenie specjalistycznych kursów bibliotecznych ukierunkowanych na konkretną grupę studentów.

Aby stworzyć odpowiednio atrakcyjną ofertę szkoleń, obok opracowania merytorycznego, niezbędna jest znajomość technik oraz metod nauczania z zakresu andragogiki. Jednak programy doskonalenia nauczycieli akademickich są w większości niedostępne dla bibliotekarzy. Na UW w „Programie doskonalenia nauczycieli akademickich UW”, prowadzonego w ramach projektu „Nowoczesny Uniwersytet – kompleksowy program

wsparcia dla doktorantów i kadry dydaktycznej UW”, formalnie mogą uczestniczyć tylko pracownicy naukowo-dydaktyczni, a więc wyłącznie bibliotekarze dyplomowani, co w znacznym stopniu ogranicza możliwości doskonalenia się bibliotekarzy.

Wypracowanie dróg współpracy pomiędzy bibliotekarzami a pracownikami naukowo-dydaktycznymi w zakresie wspomagania procesów edukacyjnych powinno przebiegać dwukierunkowo: z jednej strony bibliotekarze powinni mieć możliwość poznawania narzędzi i metod wykorzystywanych we współczesnej nauce (Nauka 2.0, otwarta nauka), wytwarzanych zasobach (Otwarte Zasoby Edukacyjne) oraz metodach stosowanych w nowoczesnej dydaktyce, by w odpowiedni sposób przełożyć to na praktykę bibliotekarską i informacyjną („Jak bibliotekarze mogą wspomagać otwartą naukę i edukację?” to tytuł panelu na III Międzynarodowej Konferencji Open Access zorganizowanej przez Bibliotekę Uniwersytecką w Toruniu – Collegium Medicum UMK Bydgoszcz, 13-14.04.2012). Z drugiej strony, pracownicy naukowcy powinni być coraz bardziej świadomi konieczności otwierania nauki i edukacji (Open Access) we współpracy z bibliotekami uczelni, na których pracują, m.in. przez tworzenie repozytoriów prac naukowych czy wspólne organizowanie szkoleń tematycznych w bibliotekach. Biblioteki akademickie są ważnymi ośrodkami wiedzy i nie mogą pozostawać w izolacji od środowiska naukowo-dydaktycznego.

SZKOLENIA REALIZOWANE NA UNIWERSYTECIE WARSZAWSKIM – BADANIA

Jak w kontekście omówionych potrzeb z zakresu dydaktyki bibliotecznej, prezentuje się oferta szkoleń bibliotecznych na UW, gdzie w skład systemu biblioteczno-informacyjnego wchodzi Biblioteka Uniwersytecka oraz 47 bibliotek wydziałowych? Oddział Udostępniania i Informacji Naukowej BUW w październiku 2011 r. wśród bibliotek wydziałowych przeprowadził drogą elektroniczną, przy użyciu narzędzia Google docs, badanie ankietowe (treść ankiety – patrz Załącznik) dotyczące szkoleń². Pytano o rodzaje i formy prowadzonych szkoleń, grupy odbiorców, infrastrukturę, umiejętności pedagogiczne bibliotekarzy oraz o współpracę z pracownikami naukowymi.

Ankieta składała się z 19 pytań w przeważającej mierze o charakterze zamkniętym. Spośród 47 bibliotek wydziałowych na UW 27 udzieliło odpowiedzi. Wśród tych, które odpowiedziały 5 nie organizuje szkoleń bibliotecznych, w 15 przysposobienie biblioteczne o charakterze ogólnym, dotyczącym zasobów i usług biblioteki jest obowiązkowe i skierowane do studentów I roku studiów licencjackich lub magisterskich, w pozostałych szkolenie nie jest obowiązkowe. Badanie wykazało, że oferowane są różnorodne szkolenia: od ogólnego, tzw. ogólnej orientacji bibliotecznej poczynając, przez specjalistyczne – dotyczące zasobów elektronicznych, po indywidualne wskazówki i porady. Przeważają szkolenia o charakterze wstępnym (omówienie zasad korzystania z biblioteki i jej zasobów), prowadzone dla studentów I roku w formie tradycyjnej na miejscu w bibliotekach (oprowadzanie lub wykład/prezentacja i oprowadzanie) oraz

² Artykuł jedynie skrótowo omawia wybrane wyniki ankiety przybliżając najważniejsze zagadnienia związane z edukacją biblioteczną na UW.

oferowane w formie elektronicznej na platformie Moodle. Na popularności zyskują formy e-learningowe.

Przeważają szkolenia ogólne, wstępne dla studentów I roku studiów licencjackich lub magisterskich. Dominującą formą zajęć są wykłady i prezentacje, student pozostaje najczęściej biernym odbiorcą przekazywanych treści. Ćwiczenia prowadzone są na poziomie studiów magisterskich i doktoranckich, a także dla pracowników naukowych i przeważnie dotyczą korzystania z zasobów elektronicznych. W 1/3 bibliotek, które odpowiedziały na ankietę szkolenia wstępne trwają do 30 min, 29% odpowiedzi wskazało czas trwania 30-45 min. Szkolenia prowadzone są w licznych grupach – dominują 40-60 osobowe (25% odpowiedzi), 10-20-osobowe (14% badanych), zdarzają się (w podobnym procencie) 20-40-osobowe oraz powyżej 100 osób. Liczebność grup (w przypadku szkoleń obowiązkowych) zależy wyraźnie od wielkości wydziału lub instytutu. W większości bibliotek (57%) brakuje odpowiedniej infrastruktury. Należy podkreślić, że we wszystkich bibliotekach szkolenia prowadzą wyłącznie bibliotekarze. W ankiecie pytano, jak układa się współpraca między pracownikami biblioteki a pracownikami naukowymi w zakresie szkoleń – 8 oceniło współpracę jako dobrą, 7 uważa, że funkcjonuje ona w niewielkim stopniu, a w 6 stwierdzono brak takiej współpracy, 1 biblioteka nie udzieliła odpowiedzi. Należy zauważyć, że szkolenie biblioteczne w formule pojedynczego spotkania, które prowadzone jest dla licznych zazwyczaj grup studentów rozpoczynających dopiero studia, nie zapewnia żadnej efektywności. Dlatego dobrym w tej sytuacji rozwiązaniem są kursy dostępne w sieci. Szkolenia online, e-learning dla „Net-generation”, studentów mobilnych, pracujących, ale także niepełnosprawnych to wygodne rozwiązanie, coraz chętniej wykorzystywana metoda kształcenia na odległość. Dodatkową zaletą jest dostępność do szkolenia w dowolnym momencie oraz możliwość ponownego skorzystania z informacji w razie potrzeby.

Szkolenia biblioteczne powinny przybierać charakter zróżnicowany – od wprowadzających i demonstrujących podstawowe zasady (np. funkcjonowania katalogu online), które można udostępniać na stronie internetowej biblioteki, po warsztatowe, ukierunkowane na tematyczne szkolenia np. z zasobów elektronicznych lub zarządzanie bibliografią prowadzone przez specjalistę – bibliotekarza na miejscu w bibliotece.

„PRZYSPOSOBIENIE BIBLIOTECZNE” CZY EDUKACJA INFORMACYJNA?

Jak zatem organizować efektywne i atrakcyjne szkolenia, aktywizujące uczestników, gdy biblioteka nie dysponuje odpowiednią infrastrukturą (salą komputerową), a bibliotekarze często posiadają niewystarczające umiejętności pedagogiczne w zakresie dydaktyki osób dorosłych oraz gdy nie funkcjonuje współpraca z pracownikami naukowymi? Dlaczego szkolenia biblioteczne traktowane są przez studentów nieprzychylnie, jako dodatkowe, wymagane jedynie do zaliczenia semestru zajęcia? Czy stosowane techniki szkoleń przystają do wyobrażenia o nowoczesnym kształceniu? Czy zmieniają się środki dotarcia do odbiorców? W jaki sposób przebudować dydaktykę w bibliotece, by stała się adekwatna do potrzeb i możliwości percepcji studentów, a przede wszystkim, by nastawiona była

na kształcenie umiejętności praktycznych? Jak organizować szkolenia, gdy w siatce zajęć dydaktycznych brakuje na to czasu? Trzeba także zapytać, czy bibliotekarze zdają sobie sprawę, z przebiegu procesu wyszukiwania informacji?

Carol Kuhltau wyróżnia następujące etapy w procesie wyszukiwania informacji: inicjacja, wybór tematu, badanie, uściślenie, kolekcjonowanie, prezentacja, ocena (Kuhltau, 2004). Rozważania nad konstruowaniem oferty i formuły szkoleń należy rozpocząć od analizy celu szkolenia oraz rozpoznania potrzeb i kompetencji informacyjnych użytkowników. Przydatne będą z pewnością wskazówki i opracowania dotyczące szkoleń przygotowanych i prowadzonych w innych bibliotekach (Andretta, 2005; Niedźwiedzka & Hunskår, 2010). Pod uwagę należy wziąć także zmiany w podejściu edukacyjnym dążące do kształcenia kontekstowego (ang. *contextual learning*) i ukierunkowywać szkolenia na konkretne potrzeby studentów. Sytuacja niewiele się zmienia, mimo poszerzanej oferty szkoleń proponowanych przez biblioteki. Wydaje się, że na tym tle najlepiej radzą sobie biblioteki wyższych szkół medycznych, co może wynikać ze ścisłego ukierunkowania przedmiotowego (Milewicz 2011).

BIBLIOTEKARZE A EDUKACJA INFORMACYJNA – PERSPEKTYWY I MOŻLIWOŚCI WDROŻENIA EDUKACJI INFORMACYJNEJ W POLSKICH BIBLIOTEKACH AKADEMICKICH

Szkolić i uczyć można stosując różnorodne techniki, np. w BUW-ie planowane jest wprowadzenie szkoleń tematycznych. Szkolenia dziedzinowe przygotowywane w porozumieniu z wykładowcami mogłyby być włączane do seminariów specjalistycznych, jak np. w bibliotece kampusu Terrko na Uniwersytecie w Helsinkach³. Należy pozbyć się stereotypów o nudnych szkoleniach. Przydatne treści, atrakcyjna forma wizualna, aktywizujące formy warsztatowe z pewnością zachęcą do uczestniczenia w nich. Potrzebna jest zmiana terminologii – „szkolenie/przysposobienie biblioteczne” zastąpić można np. „kształceniem warsztatu informacyjnego”. Edukacja biblioteczna powinna znaleźć odzwierciedlenie w siatce punktów ECTS, co wypukli jej znaczenie w procesie edukacji studenta (obecnie na uczelniach szkolenie BHP jest obligatoryjne i punktowane, czego wymagają stosowne przepisy) oraz podniesie jego rangę. Wskazane wydaje się stworzenie ujednoczonego systemu dla całej uczelni, przynajmniej na poziomie szkolenia wstępnego oraz ustalenie formuły szkoleń (np. wszyscy studenci I roku studiów licencjackich zaczynają od ogólnego szkolenia online lub prowadzonego na miejscu w bibliotece macierzystego wydziału, jeśli taka istnieje). Przykładem wyraźnie określonych celów i strategii dydaktycznej instytucji edukacji wyższej mogą być zapisy przyjęte przez Bergen University College, na których oparła się tamtejsza biblioteka przy tworzeniu wytycznych dotyczących edukacji użytkowników (Torrás & Sætre, 2008, pp. 25-29). W założeniach ogólnych określono jakie szkolenia i w jakim wymiarze czasowym biblioteka planuje odpowiednio do poziomu studiów (poziom licencjatu i magisterski) oraz uwzględniono szkolenia indywidualne lub na potrzeby określonej grupy użytkowni-

³ Informacja uzyskana podczas pobytu szkoleniowego – program Erasmus.

ków. Takie lokalne rozwiązania mogą stać się podstawą do wypracowania ogólnokrajowych standardów edukacji informacyjnej, które można wzorować na istniejących, np. Information Literacy Competency Standards for Higher Education amerykańskiej organizacji Association of College and Research Libraries⁴, The Welsh Information Literacy Project⁵, Australia and New Zealand Information Literacy Framework (w ramach CAUL – Council of Australian University Librarians⁶), The Seven Pillars of Information Literacy (w ramach SCONUL – Society of College, National and University Librarians⁷), na którym z kolei wzorowały się m.in. Portugalia i Rosja. Aby osiągnąć odpowiedni stopień profesjonalizmu dydaktycznego, oferta szkoleniowa musi być dostosowana do indywidualnych celów i polityki edukacyjnej uczelni. Nie można bezkrytycznie kopiować obcych wzorów, lecz rozwijać własne założenia i strategie. Wypracowanie ogólnokrajowych standardów daje jedynie podstawę działania. Opracowaniem efektywnej metodologii edukacji informacyjnej powinien zająć się specjalnie powołany zespół składający się z pracowników bibliotek i wykładowców, by wspólnie określić zakres i sposoby kształcenia kompetencji informacyjnych.

Biorąc pod uwagę różny stopień zaawansowania prac nad rozwijaniem współpracy między kadrami biblioteczną a naukową uczelni europejskich, należy jak najszybciej starać się włączyć w ten nurt, gdyż jest to proces długotrwały i wymaga przygotowania odpowiednich procedur. Pokazuje to chociażby cykl europejskich konferencji pod hasłem „Creating Knowledge”, czy spotkania organizowane na gruncie polskim⁸. Problematyka ta nie jest więc już nowością w środowisku bibliotekarskim. Warto korzystać z doświadczeń zagranicznych bibliotek, które już wdrożyły (w różnym stopniu i zakresie) współpracę z kadrami naukową uczelni i próbować wzorować się na zastosowanych tam rozwiązaniach w dostosowaniu do własnych potrzeb i możliwości. Okazuje się jednak, że nawiązanie i podtrzymywanie współpracy między bibliotekami a wydziałami jest dużym wyzwaniem dla bibliotekarzy. Często to właśnie biblioteki pierwsze próbują nawiązać kontakt i zachęcić do współpracy wydziały, jednak mimo że wspólnym celem jest wspieranie procesu kształcenia, bibliotekarze i pracownicy naukowo-dydaktyczni wciąż nie są równoprawnymi partnerami (Skagen et al., 2006). Bibliotekarze powinni być bardziej widoczni w środowisku dydaktyków, np. przez uczestnictwo w radach wydziałów (jak ma to miejsce np. w Bibliotece Uniwersyteckiej w Glasgow lub w Uppsali) i mieć świadomość konieczności promowania oferty szkoleniowej, bowiem, z badań przeprowadzonych w 2009 r. w ramach polsko-norweskiego projektu „Zostań profesjonalnym nauczycielem umiejętności informacyjnych” dotyczących potrzeb edukacyjnych bibliotekarzy dziedzinowych z obszaru medycyny i nauk pokrew-

⁴ Więcej na ten temat pod adresem internetowym: <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency>.

⁵ Więcej na ten temat pod adresem internetowym: http://librarywales.org/uploads/media/Information_Literacy_Framework_Wales.pdf.

⁶ Więcej na ten temat pod adresem internetowym: <http://www.caul.edu.au/content/upload/files/info-literacy/InfoLiteracyFramework.pdf>.

⁷ Więcej na ten temat pod adresem internetowym: http://www.sconul.ac.uk/groups/information_literacy/seven_pillars.html.

⁸ „Creating Knowledge. Empowering the Student Through Cross-Institutional Collaboration” – konferencje organizowane są w imieniu Nordinfolit (Nordic Association on Information Literacy) przez: the Forum for Library User Education oraz Danish Network for University Pedagogy (<http://www.ck-iv.dk>). W Polsce edukacyjnej roli współczesnych bibliotek poświęcona była m.in. III Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej „Biblioteki w procesie dydaktycznym i badaniach naukowych” w 2008 r. oraz konferencja „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Funkcje i wyzwania w XXI w.” (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, maj 2011 r.).

nych prowadzących szkolenia z użytkownikami, wynika m.in., że polscy bibliotekarze nie są zainteresowani ściślejszą współpracą z nauczycielami przedmiotu. Nie dostrzegają także wagi działań promujących ich ofertę edukacyjną na uczelni oraz nie widzą potrzeby oceniania efektów swojego nauczania (Niedźwiedzka, 2009). Aktywny marketing i wychodzenie z ofertą do środowiska uczelni są także nieodzowne, by wyraźnie podkreślić wagę zawodu bibliotekarskiego i podnieść jego prestiż. Z punktu widzenia pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni, można stwierdzić, że nie znają oni możliwości i chęci współpracy ze strony bibliotekarzy, co może być główną przyczyną stereotypowego postrzegania biblioteki. Z pewnością ma na to także wpływ sposób organizacji pracy na uczelniach. Tam, gdzie, jak np. w bibliotece Terkko na kampusie medycznym Uniwersytetu w Helsinkach edukacyjna rola biblioteki wpisana jest w prace jednostki Research & Development Unit for Medical Education, a koordynatorem i głównym prowadzącym zajęcia jest specjalista z zakresu informatyki (ponieważ edukacja biblioteczna dotyczy zasobów elektronicznych dostarczanych przez tę bibliotekę), taka współpraca istnieje i jest jednym z elementów curriculum.

ZAKOŃCZENIE

Problem kursów bibliotecznych na polskich uczelniach pozostaje w dużej mierze nieodpowiednio dostosowany do ścieżek edukacyjnych i potrzeb użytkowników, co można usprawnić dzięki współdziałaniu i wsparciu ze strony kadry naukowo-dydaktycznej. Występują różnorodne trudności, które bibliotekarze muszą pokonywać sami, np. dokształcanie się z zakresu pedagogiki, andragogiki, technik nauczania. Na zagadnienie dydaktyki bibliotecznej należy patrzeć w mikroskali pojedynczej uczelni i biblioteki, ale także w skali makro i dążyć do wypracowania ogólnokrajowych standardów edukacji informacyjnej. Proces ten zapoczątkować powinny szkolenia kadry bibliotecznej z zakresu edukacji informacyjnej. Wspomnieć należy, że z ramienia UNESCO w kilku krajach odbyły się warsztaty szkolące trenerów edukacji informacyjnej (TTT – Training the Trainers in Information Literacy). W polskim środowisku bibliotekarskim ideę edukacji informacyjnej rozwija Komisja ds. Edukacji Informacyjnej SBP. Nie można również zapominać o światowej organizacji bibliotekarskiej IFLA, w której funkcjonuje sekcja Information Literacy. Jednak działania zmierzające w kierunku uświadomienia znaczenia edukacji informacyjnej w procesie edukacji należy rozpocząć od najbliższego środowiska akademickiego – wykładowców i studentów. Dobrze by było rozpocząć je jak najszybciej, by polska edukacja nie pozostawała w tyle za standardami światowymi.

BIBLIOGRAFIA

- ALA (1989). *Presidential Committee on Information Literacy: Final Report* [online]. American Library Association [dostęp: 20.02.2013]. Dostępny w World Wide Web: <www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>
- Alexandria Proclamation (2005). *Beacons of the Information Society. The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning* [online] UNESCO. [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://archive.ifla.org/III/wsis/BeaconInfSoc.html>>.

- Andretta, Susie (2005). *Information Literacy: A Practitioner's Guide*, Oxford, New Hampshire.
- Antczak, Mariola (2010a). *Rola bibliotek i bibliotekarzy szkolnych w edukacji społeczeństwa informacyjnego na tle przeobrażeń oświatowych w Polsce w latach 1989-2007*. Łódź: Wydaw. UL.
- Antczak Mariola (2010b). Rola bibliotekarzy w nauczaniu umiejętności informacyjnych gimnazjalistów: wybrane zagadnienia. *Przegląd Biblioteczny*, nr 1(78), s. 63-64.
- Autonomia programowa uczelni (2010). *Autonomia programowa uczelni. Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego*. [online] Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego [dostęp: 22.02.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/krajowe-ramy-kwalifikacji/krajowe-ramy-kwalifikacji-dla-szkolnictwa-wyzszego/>.
- Baiton, Toby (2001). *Information literacy and academic libraries: the SCOUNL approach (UK/Ireland), Proceedings of 67th IFLA Council and General Conference, August 16-25* [online]. [dostęp: 10.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://archive.ifla.org/IV/ifla67/papers/016-126e.pdf>>.
- Batorowska, Hanna (2009). *Kultura informacyjna w perspektywie zmian w edukacji*. Warszawa: Wydaw. SBP.
- Chevilotte, Sylvie (2003). FORMIST: a Network to Help Training in Information Literacy in France. *Liber Quarterly*, vol. 13, pp. 350-357.
- Chmielecka, Ewa, red. (2010). *Autonomia programowa uczelni. Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego*. [online] Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. [dostęp: 15.06.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/Finansowanie/fundusze_europejskie/PO_KL/KRK/20101105_Ramy_kwalifikacji_dla_szk_wyzsz_165x235_int.pdf>.
- Derfert-Wolf, Lidia (2005). *Information literacy – koncepcje i nauczanie umiejętności informacyjnych*. *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [online], nr 1(62); [dostęp: 10.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://ebib.oss.wroc.pl/2005/62/derfert.php>>.
- Derfert-Wolf, Lidia (2009). Information literacy (kształcenie umiejętności informacyjnych w bibliotekach akademickich). W: *Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej – tradycja i nowoczesność*. Pod red. B. Antczak-Sabali, M. Kowalskiej, L. Tkaczyk. Toruń: Wyższa Szkoła Bankowa, s. 185-208.
- Jankowska, Maria (2005). Powszechna edukacja informacyjno-komunikacyjna jako atrybut bibliotekarstwa akademickiego. *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [online], nr 1(62); [dostęp: 10.04.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://ebib.oss.wroc.pl/2005/62/jankowska.php>>.
- Johnson, Chris; Lomas, Cyprien (2005). Design the learning space: Learning and design principles. *EDUCASE Review* [online], vol. 40, no. 4, pp. 16-28, [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.educause.edu/ero/article/design-learning-space-learning-and-design-principles>>.
- Kobos, Józef (2011). Proces Boloński – podstawą zmian w szkolnictwie wyższym. *Forum Bibliotek Medycznych*, nr 1, s. 114-116.
- Kuhlthau, Carol. C. (2004). *Seeking Meaning: A Process Approach to Library and Information Services*. Libraries Unlimited, Westport, CT.
- Lau, Jesus (2011). Kompetencje informacyjne w procesie uczenia się przez całe życie. Wytyczne (przekład KEI, wersja 1). Warszawa: Komisja SBP ds. Edukacji Informacyjnej [online]. [dostęp: 20.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.sbp.pl/repository/SBP/sekcje_komisje/komisja_ds_educacji_informacyjnej/Wytyczne.pdf>.
- Milewicz, Tomasz et al. (2011). Szkolenia z zakresu informacji naukowej – spostrzeżenia i propozycje studentów medycyny. *Forum Bibliotek Medycznych*, nr 1(7), s. 121-131.
- MEN (2010). *Autonomia programowa uczelni. Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego* [online]. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego [dostęp: 5.06.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/Finansowanie/fundusze_europejskie/PO_KL/KRK/20101105_Ramy_kwalifikacji_dla_szk_wyzsz_165x235_int.pdf>.
- Niedźwiedzka, Barbara (2009). Potrzeby, wiedza i umiejętności edukacyjne bibliotekarzy prowadzących szkolenia użytkowników bibliotek w instytucjach ochrony zdrowia w Polsce i w Norwegii. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, nr 2, s. 70-80.
- Niedźwiedzka, Barbara; Hunsik, Irene, red. (2010). *MedLibTrain. Zostań lepszym nauczycielem kompetencji informacyjnych. Przewodnik nie tylko dla bibliotekarzy medycznych*. Kraków.

- Piotrowska, Renata (2011). *Edukacja informacyjna w polskiej szkole*. Warszawa: Wydaw. SBP.
- Powell, Mark (2002). Designing library space to facilitate learning: a review of the UK Higher Education sector. *Libri* [online], vol. 52, pp. 110-120. [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.librijournal.org/pdf/2002-2pp110-120.pdf>>.
- Proces Boloński na UW (2010). [online]. Uniwersytet Warszawski [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.procesbolonski.uw.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=76>.
- Skagen, Therese; Torras, Maria-Carme; Blaabjerg, Niels Jørgen; Hansen, Thomas Vibjerg (2006). *Empowering students through information literacy in the physical and virtual classrooms: Cross-institutional collaboration between library and faculty an between two Scandinavian university libraries*. Materiały konferencyjne [online]. Creating Knowledge IV [dostęp: 10.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.ck-iv.dk/papers/SkagenBlaabjergTorrasHansen%20Empowering%20students%20through%20information%20literacy.pdf>>.
- Skagen, Therese; Torras, Maria-Carme; Kavli, Solveig; Mikki, Susanne; Hafstad, Sissel; Hunskaar, Irene (2008). Pedagogical considerations in developing an online tutorial in information literacy. *Communications in Information Literacy* [online], vol. 2, is. 2, pp. 84-98, [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.comminfolit.org/index.php?journal=cil&page=article&op=viewFile&path%5B%5D=Fall2008AR2&path%5B%5D=74>>.
- Torras, Maria-Carme; Sætre, Tove Pemmer (2008). *Information Literacy Education: A process approach. Professionalising the pedagogical role of academic libraries*, Oxford. Cambridge, New Dehli: Chandos Publishing 2008.
- Ustawa o bibliotekach (1997). Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Dz. U. 1997, Nr 85, Poz. 539 [online]. [dostęp: 15.05.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nowyebib.info/images/stories/prawo/dzu97_85_539.pdf>.
- Virkus, Sirie (2003). Information literacy in Europe: a literature review. *Information Research*, vol. 8, no. 4, pp. 1-35.
- Virkus, Sirie; S. Metsar (2004). General Introduction to the Role of the Library for University Education, *Liber Quarterly*, vol. 14, pp. 290-305.

Załącznik

Ankieta: Kształcenie kompetencji informacyjnych w systemie biblioteczno-informacyjnym Uniwersytetu Warszawskiego (pytania nr 8, 9, 10 i 11, w wersji rozesłanej do bibliotek rozbite były na osobne pytania z podpunktami uwzględniającymi podział na grupy użytkowników i formy prowadzonych szkoleń).

1. Czy biblioteka organizuje szkolenia biblioteczne?
 - Tak
 - Nie
2. Szkolenia biblioteczne organizowane są:
 - online
 - na miejscu
3. Czy szkolenie biblioteczne dla studentów I roku jest obowiązkowe:
 - Tak
 - Nie
4. Kto zgłasza studentów na szkolenie w bibliotece:
 - bibliotekarz
 - dziekanat
 - opiekun I roku
 - inne.....
5. Ile osób średnio liczy grupa:
 - do 10 osób

- 10-20 osób
- 20-40 osób
- 40-60 osób
- do 100 osób
- powyżej 100 osób

6. Kto prowadzi szkolenia w bibliotece?

- bibliotekarz
- bibliotekarz i pracownik naukowy

7. Dla jakich grup użytkowników organizowane są szkolenia w bibliotece:

- Studenci I roku studiów licencjackich lub jednolitych magisterskich
- Studenci I stopnia (licencjat) – przed pisaniem pracy licencjackiej lub w trakcie studiów
- Studenci II stopnia (magisterium) – przed pisaniem pracy magisterskiej lub w trakcie studiów
- Studenci III stopnia (doktorat)
- Pracownicy naukowci
- inni

8. [pytanie o formę szkolenia: wykład, prezentacja, oprowadzanie] Szkolenie ogólne na temat zasad korzystania z biblioteki, katalogów, zasobów dla poszczególnych grup odbiorców (jak w pyt. 7).

9. [pytanie o formę szkolenia: wykład, prezentacja, ćwiczenia] Szkolenie na temat zasobów elektronicznych dla poszczególnych grup odbiorców (jak w pyt. 7).

10. [pytanie o formę szkolenia: wykład, prezentacja, ćwiczenia] Szkolenie specjalistyczne tematyczne dla poszczególnych grup odbiorców (jak w pyt. 7).

11. Inne szkolenia poszczególnych grup odbiorców (jak w pyt. 7).

12. Jak oceniają Państwo swoje przygotowanie pedagogiczne do prowadzenia szkoleń:

- bardzo dobre lub dobre
- wystarczające
- niewystarczające

13. Czy zauważają Państwo potrzebę rozwijania swoich umiejętności pedagogicznych, by móc prowadzić szkolenia:

- w niewielkim stopniu
- w dużym stopniu
- nie zauważam

14. Czy zauważają Państwo potrzebę rozwijania swoich umiejętności w zakresie samodzielnego korzystania z technologii komputerowych (znajomość programów komputerowych), by móc samodzielnie tworzyć i prowadzić szkolenia:

- w niewielkim stopniu
- w dużym stopniu
- nie zauważam

15. Czy zauważają Państwo potrzebę doksztalcenia się, uczestniczenia w szkoleniach z zakresu wyszukiwania źródeł informacji i posługiwania się zasobami elektronicznymi:

- w niewielkim stopniu
- w dużym stopniu
- nie zauważam

16. Jak układa się współpraca między pracownikami biblioteki a pracownikami naukowymi w zakresie szkoleń:

- funkcjonuje w niewielkim stopniu
- funkcjonuje dobrze

17. Czy biblioteka posiada odpowiednią infrastrukturę do prowadzenia szkoleń (osobną salę przeznaczoną na szkolenia; wyposażenie w odpowiednią liczbę sprzętu komputerowego; łącza internetowe; rzutnik; ekran):

- tak
- nie

18. Jak długo trwa szkolenie:

- 25-30 min.
- 40-50 min.
- 60 min.
- 90 min.

LILIANNA NALEWAJSKA

University of Warsaw Library
l.nalewajska@uw.edu.pl

DIDACTICS IN ACADEMIC LIBRARIES. THE ANALYSIS OF NEEDS AND POSSIBLE CHANGES

KEYWORDS: Information literacy. Library didactics. Academic libraries.

ABSTRACT: **Objective** – The author analyzes needs and possible changes in Polish library didactics, in particular at the University of Warsaw, within the context of information society development and transformations in higher education resulting from the implementation of Bologna Process. Information literacy courses conducted in selected libraries of European universities show that Polish academic libraries insufficiently implement didactics, in particular as regards curricula and adaptation to three stages of education. **Research method** – Practical solutions and theoretical deliberations found in Polish and foreign literature in the field and documents describing the status of information literacy in higher education processes are used as a background for the results of a survey on library courses conducted at the University of Warsaw, the author's own observations gathered during her work at the University of Warsaw Library and professional exchange stays in several European libraries. **Results and conclusions** – The cooperation between most Polish university teachers and academic libraries appears unsatisfactory. The awareness of academic and administrative staff of Polish universities on the importance of information literacy correctly implemented by libraries remains very low. Information literacy has to be introduced as early as primary or even preschool education and in higher education it should be the inherent part of the educational context. This condition may be fulfilled only with appropriate actions taken by librarians and their cooperation with academic staff of the universities.

Artykuł w wersji poprawionej wpłynął do Redakcji 24 stycznia 2013 r.